

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์เนื้อหาวารสารห้องสมุดของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ปีที่ 23-ปีที่ 50” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อวิเคราะห์บทความใน “วารสารห้องสมุด” ด้านประเภทของบทความ ขอบเขตเนื้อหา ผู้รับผิดชอบ และประเภทของทรัพยากรสารสนเทศที่ได้รับการอ้างอิง

กลุ่มประชากร

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บทความใน “วารสารห้องสมุด” ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ปีที่ 23-ปีที่ 50 พิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2522-2549 จำนวน 110 ฉบับ รวม 925 บทความ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเนื้อหาเรื่องการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ และอินเทอร์เน็ตทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
2. ศึกษาพัฒนาการและขอบเขตเนื้อหาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ โดยการค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ หลักสูตรการศึกษา และอินเทอร์เน็ตทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
3. ศึกษาประเภทของบทความที่ลงพิมพ์ใน “วารสารห้องสมุด” โดยการค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
4. สำรวจและรวบรวมวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
5. สร้างเกณฑ์ในการวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาบทความ “วารสารห้องสมุด” (ดังรายละเอียดในเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา หน้า 79) โดยแบ่งขอบเขตเนื้อหาออกเป็น 8 กลุ่ม

6. สร้างแบบบันทึกข้อมูลเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์เนื้อหา (ดังรายละเอียดในเครื่องมือในการวิจัย หน้า 76)

7. ทดสอบเครื่องมือโดยทดลองนำบทความจาก “วารสารห้องสมุด” ที่ตีพิมพ์ใน 6 ช่วงปี (แบ่งช่วงระยะเวลา ช่วงละ 5 ปี) ช่วงปีละ 1 ฉบับ รวม 6 ฉบับ จำนวน 74 บทความ คิดเป็นร้อยละ 8.00 โดยคัดเลือก “วารสารห้องสมุด” ฉบับที่มีบทความมากที่สุดในช่วงปีนั้น หรือมีเนื้อหาที่หลากหลายมาวิเคราะห์เนื้อหาตามเกณฑ์ และบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกข้อมูล จากนั้นนำเกณฑ์และแบบบันทึกข้อมูลมาปรับแก้ไขเนื้อหาให้ครอบคลุม จากนั้นทดสอบซ้ำอีกครั้ง โดยใช้บทความ 74 บทความใน “วารสารห้องสมุด” ฉบับที่ทำการทดสอบในครั้งแรก และเพิ่มจำนวนบทความอีกช่วงปีละ 1 ฉบับ จำนวน 79 บทความ คิดเป็นร้อยละ 8.54 ดังนั้นบทความที่นำมาทดสอบเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับช่วงปีละ 2 ฉบับ รวม 12 ฉบับ จำนวน 153 บทความ คิดเป็นร้อยละ 16.54

8. นำเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา และแบบบันทึกข้อมูล ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขให้เหมาะสม

9. เริ่มรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหาบทความใน “วารสารห้องสมุด” ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ตั้งแต่ปีที่ 23 ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2522 ถึง ปีที่ 50 ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2549 ตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้น และบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกข้อมูล

10. นำแบบบันทึกข้อมูลที่ลงข้อมูลแล้วไปจำแนกข้อมูลตามประเภทของบทความขอบเขตเนื้อหา ผู้รับผิดชอบ และประเภทของทรัพยากรสารสนเทศที่ได้รับการอ้างอิง

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์เนื้อหาวารสารห้องสมุดของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ปีที่ 23-ปีที่ 50” คือ แบบบันทึกข้อมูล ที่ได้ทดลองเครื่องมือกับบทความใน “วารสารห้องสมุด” จำนวน 12 ฉบับ รวม 153 บทความ และปรับปรุงรายละเอียดของแบบบันทึกข้อมูลออกมาเป็น ดังนี้

ตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูล

ประเภทของบทความ.....	ผู้รับผิดชอบ.....		
ข้อมูลทางบรรณานุกรม.....			
.....			
ขอบเขตเนื้อหา	การอ้างอิงมีไม่มี		
กลุ่มที่1	ประเภททรัพยากร	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ
กลุ่มย่อย 1.1.....	1. หนังสือ		
เรื่อง.....	2. วารสารและหนังสือพิมพ์		
เรื่องย่อย.....	3. วิทยานิพนธ์		
ประเด็น.....	4. สิ่งพิมพ์รัฐบาล		
ประเด็นย่อย.....	5. เอกสาร		
	6. ใต้ทัศนวัสดุ		
	7. สื่ออิเล็กทรอนิกส์		

การรวบรวมข้อมูล

1. สํารวจบทความใน “วารสารห้องสมุด” ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ตั้งแต่ปีที 23 ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2522 ถึง ปีที 50 ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2549
2. อ่านบทความทีละบทความ แล้วบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับประเภทบทความ ชื่อและอาชีพของผู้รับผิดชอบ บรรณานุกรมของบทความ ขอบเขตเนื้อหา การอ้างอิง และประเภทของทรัพยากรสารสนเทศทีบทความนั้นอ้างถึงลงในแบบบันทึกข้อมูล อ่านบททวนและตรวจสอบความถูกต้องในแบบบันทึกข้อมูล
3. นำแบบบันทึกข้อมูลมาวิเคราะห์ผลข้อมูล
4. นำเสนอข้อมูลโดยใช้แผนภูมิและตาราง
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายและเสนอแนะ

ตัวอย่างการลงข้อมูลในแบบบันทึกข้อมูล

ประเภทของบทความ <u>บทความวิชาการ</u>	ผู้รับผิดชอบ <u>อาจารย์ประจำสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ</u>
ข้อมูลทางบรรณานุกรม <u>ฤทธิชัย เตชะมัทธนันท์. "สารสนเทศและแหล่งสารสนเทศสำหรับมัคคุเทศก์." วารสารห้องสมุด 50. 2 (ตุลาคม - ธันวาคม 2549) : 30-40.</u>	
ขอบเขตเนื้อหา	การอ้างอิง <input checked="" type="checkbox"/> มี <input type="checkbox"/> ไม่มี
กลุ่มที่ <u>7. วรรณกรรม</u>	ประเภททรัพยากร ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ
กลุ่มย่อย <u>7.4 วรรณกรรมเฉพาะสาขาวิชา</u>	1. หนังสือ 4 รายการ 1 รายการ
เรื่อง <u>7.4.2 วรรณกรรมสาขาวิชามนุษยศาสตร์</u>	2. วารสารและหนังสือพิมพ์ 2 รายการ 2 รายการ
เรื่องย่อย <u>ค. การนำวรรณกรรมเฉพาะสาขาวิชาไปใช้</u>	3. วิทยานิพนธ์ 3 รายการ
ประเด็น _____ - _____	4. สิ่งพิมพ์รัฐบาล
ประเด็นย่อย _____ - _____	5. เอกสาร
	6. สื่อทัศนวัสดุ
	7. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์) 1 รายการ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถิติพรรณนา ได้แก่ การหาค่าร้อยละ ใช้สถิติในการคำนวณ ดังนี้

$$P = \frac{n \times 100}{N}$$

$$P = \text{ร้อยละ}$$

n = จำนวนรวมของบทความ ประเภทของบทความ กลุ่มเนื้อหา อาชีพของผู้รับผิดชอบบทความ และทรัพยากรสารสนเทศที่ได้รับการอ้างอิง

N = จำนวนบทความรวมทั้งหมดของบทความ ประเภทของบทความ กลุ่มเนื้อหา อาชีพของผู้รับผิดชอบบทความ และทรัพยากรสารสนเทศที่ได้รับการอ้างอิง

เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์

เกณฑ์ในการวิเคราะห์เนื้อหาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ได้ศึกษาแนวคิดในการแบ่งเนื้อหาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของชลธิชา สุทธิจันทร์กุล¹ จารุวรรณ สิ้นธุโสภณ² เพ็ญสุภา นาทอง³ อัจฉรา ด่านพิทักษ์⁴ รัตพร ชังธาดา⁵ ระบบการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมดิวอี้⁶ ระบบการจัดหมู่หนังสือแบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน⁷ หลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ จากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์-เออร์บานา-แชมเปญ (University of Illinois-Urbana -Champaign) มหาวิทยาลัยนอร์ทแคโรไลนา-แชพเพิลฮิล

¹ ชลธิชา สุทธิจันทร์กุล, “การวิเคราะห์เนื้อหาวารสารห้องสมุดของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย,” น. 78-87.

² จารุวรรณ สิ้นธุโสภณ, บรรณารักษศาสตร์ในเอกสารวิชาการและงานวิจัย, (กรุงเทพฯ : สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2533, น. 4-5.

³ เพ็ญสุภา นาทอง, “การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในประเทศไทยที่เผยแพร่ระหว่างปีพุทธศักราช 2537-2541,” (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543), ถ้อยเอกสาร, น. 41-51.

⁴ อัจฉรา ด่านพิทักษ์, “การวิเคราะห์เนื้อหาปริญญาวิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2512-2545,” น. 20-21.

⁵ รัตพร ชังธาดา, “การวิเคราะห์งานวิจัยสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่จัดพิมพ์ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2528-2549,” วารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 1, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2551):73-81.

⁶ Melvil Dewey, Dewey Decimal Classification and Relative Index, 21th ed, (Albany, N.Y.: Forest Press, 1996), p. 47-69.

⁷ The Library of Congress, “Library of Congress Classification Class Z–Bibliography. Library Science. Information Resource (General),” <http://www.loc.gov/aba/cataloging/classification/lcco/lcco_z.pdf>, 5 พฤศจิกายน 2550.

(University of North Carolina-Chapel Hill) มหาวิทยาลัยซีราคิวส์ (Syracuse University)

ฯลฯ และศึกษาเอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และนำมาประมวลเพื่อใช้เป็นเกณฑ์การวิเคราะห์ โดยแบ่งเนื้อหาทั้งหมดออกเป็น 8 กลุ่ม ได้แก่

- 1 บรรณารักษศาสตร์ภูมิหลัง
- 2 การบริหารงานและการจัดการ
- 3 ประเภทของห้องสมุด
- 4 งานเทคนิคของห้องสมุด
- 5 งานบริการของห้องสมุด
- 6 เทคโนโลยีสารสนเทศและการประยุกต์
- 7 วรรณกรรม
- 8 เรื่องอื่น ๆ

แต่ละกลุ่มแบ่งเนื้อหาออกเป็นกลุ่มย่อยดังนี้

1 บรรณารักษศาสตร์ภูมิหลัง แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 กลุ่มย่อย ได้แก่

1.1 ห้องสมุดกับสังคม ประกอบด้วยเนื้อหา 6 เรื่อง ได้แก่

1.1.1 แนวคิดของห้องสมุด (รวมเนื้อหาเรื่อง ความหมาย วัตถุประสงค์ บทบาท หน้าที่และความสำคัญของห้องสมุดต่อสังคม)

1.1.2 ประวัติห้องสมุดในประเทศไทย

1.1.3 ประวัติห้องสมุดในต่างประเทศ

1.1.4 การเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.1.5 องค์การและสมาคมที่เกี่ยวกับห้องสมุด

1.1.6 การประชุมขององค์การและสมาคมที่เกี่ยวกับห้องสมุด

1.2 การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ประกอบด้วยเนื้อหา 5 เรื่อง ได้แก่

1.2.1 ปรัชญา จรรยาบรรณ และงานในอาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

1.2.2 ประวัติและพัฒนาการของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย (รวมเนื้อหาเรื่อง ประวัติพัฒนาการ ระดับการศึกษา วิธีการสอน)

1.2.3 ประวัติและพัฒนาการของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และ

สารสนเทศศาสตร์ในต่างประเทศ (รวมเนื้อหาเรื่อง ประวัติพัฒนาการ ระดับการศึกษา
วิธีการสอน)

1.2.4 หลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

1.2.5 การวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

1.3 อุตสาหกรรมผลิตและการค้าหนังสือ ประกอบด้วยเนื้อหา 5 เรื่อง ได้แก่

1.3.1 หนังสือ และการพิมพ์ (รวมเนื้อหาเรื่อง ประวัติ พัฒนาการ การผลิต
หนังสือ การพิมพ์ เทคโนโลยีการพิมพ์ สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์)

1.3.2 ความสำคัญของสื่อมวลชน รวมหนังสือพิมพ์และสิ่งตีพิมพ์

1.3.3 สำนักพิมพ์ และธุรกิจการพิมพ์

1.3.4 กฎหมายลิขสิทธิ์ การละเมิดลิขสิทธิ์ และกฎหมายการพิมพ์

1.3.5 การเซ็นเซอร์สิ่งพิมพ์

1.4 ประวัติบรรณารักษ์ นักเขียน และงานประพันธ์ ประกอบด้วยเนื้อหา 2 เรื่อง
ได้แก่

1.4.1 ชีวประวัติ และผลงาน

1.4.2 การวิจารณ์

2 การบริหารงานและการจัดการ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 12 กลุ่มย่อย ได้แก่

2.1 การบริหารและการจัดการงานทั่วไป (รวมเนื้อหาเรื่อง การบริหารงาน เช่น
การวางแผนการจ้างบุคลากร การจัดระบบงาน งานเอกสารและงานธุรการ)

2.2 การบริหารงานงบประมาณ (รวมเนื้อหาเรื่อง การวางแผนจัดทำและเสนอ
ของงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การบริหารการเงินและการบัญชี)

2.3 การบริหารงานบุคคล (รวมเนื้อหาเรื่อง การวางแผนงานบุคลากร การจำแนก
ตำแหน่งสถานภาพของบุคลากร ขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน การประเมิน
สมรรถภาพการปฏิบัติงาน การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร)

2.4 การบริหารงานอาคารสถานที่ (รวมเนื้อหาเรื่อง การวางแผน การออกแบบ
การบริหารพื้นที่และการจัดสภาพแวดล้อม การจัดครุภัณฑ์และเครื่องใช้ การประหยัดพลังงาน
และการรักษาความปลอดภัย)

2.5 การประชาสัมพันธ์ (รวมเนื้อหาเรื่อง การวางแผนการประชาสัมพันธ์
การสร้างภาพลักษณ์ขององค์กร เครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมเพื่อการ
ประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานประชาสัมพันธ์)

2.6 การควบคุมและการประเมินคุณภาพ (รวมเนื้อหาเรื่อง การประกันคุณภาพ (QA) การควบคุมคุณภาพ (QC) การตรวจสอบคุณภาพ (Qau) การประเมินคุณภาพ (Qas))

2.7 การจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM)

2.8 ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด (รวมเนื้อหาเรื่อง การดำเนินงานที่ทำให้เกิดการร่วมมือระหว่างห้องสมุด เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน หรือเพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ในการทำงาน เช่น การสร้างฐานข้อมูลในด้านต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบของสารสนเทศเต็มรูป การจัดหาวารสารร่วมกัน การทำบรรณนิเวศและมีความร่วมมือในการพัฒนาเครือข่ายห้องสมุด ฯลฯ)

2.9 สถิติ และการจัดทำรายงานประจำปี (รวมเนื้อหาเรื่อง การเก็บสถิติ การเขียนรายงานการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน)

2.10 มาตรฐานงานห้องสมุด

2.11 ปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุด

2.12 กฎหมายของห้องสมุด

3 ประเภทของห้องสมุด แบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 กลุ่มย่อย ได้แก่

3.1 หอสมุดแห่งชาติ ประกอบด้วยเนื้อหา 3 เรื่อง ได้แก่

3.1.1 หอสมุดแห่งชาติ (เรื่องทั่วไป)

3.1.2 หอสมุดแห่งชาติในประเทศไทย

3.1.3 หอสมุดแห่งชาติในต่างประเทศ

3.2 ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย ประกอบด้วยเนื้อหา 3 เรื่อง ได้แก่

3.2.1 ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย (เรื่องทั่วไป)

3.2.2 ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยในประเทศไทย

3.2.3 ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยในต่างประเทศ

3.3 ห้องสมุดเฉพาะ ประกอบด้วยเนื้อหา 3 เรื่อง ได้แก่

3.3.1 ห้องสมุดเฉพาะ (เรื่องทั่วไป)

3.3.2 ห้องสมุดเฉพาะในประเทศไทย

3.3.3 ห้องสมุดเฉพาะในต่างประเทศ

3.4 ห้องสมุดโรงเรียน ประกอบด้วยเนื้อหา 3 เรื่อง ได้แก่

3.4.1 ห้องสมุดโรงเรียน (เรื่องทั่วไป)

3.4.2 ห้องสมุดโรงเรียนในประเทศไทย

3.4.3 ห้องสมุดโรงเรียนในต่างประเทศ

3.5 ห้องสมุดประชาชน ประกอบด้วยเนื้อหา 3 เรื่อง ได้แก่

3.5.1 ห้องสมุดประชาชน (เรื่องทั่วไป)

3.5.2 ห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย

3.5.3 ห้องสมุดประชาชนในต่างประเทศ

3.6 ห้องสมุดประเภทอื่น ๆ

เนื้อหาแต่ละเรื่องในแต่ละกลุ่มย่อย ครอบคลุมเรื่องย่อย ดังนี้

- ก. แนวคิดของห้องสมุด (รวมเนื้อหาเรื่อง ประวัติ ความหมาย วัตถุประสงค์ หน้าที่ และความสำคัญของห้องสมุด)
- ข. บริการและกิจกรรมของห้องสมุด
- ค. การบริหารและการจัดการงานห้องสมุด (รวมเนื้อหาเรื่อง การบริหารงาน เช่น การวางแผนการจัดระบบงาน งานเอกสาร และงานธุรการ)
- ง. การบริหารงานงบประมาณ (รวมเนื้อหาเรื่อง การวางแผนจัดทำและเสนอขอ งบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การบริหารการเงินและการบัญชี)
- จ. การบริหารงานบุคคล (รวมเนื้อหาเรื่อง การวางแผนงานบุคคลากร การจำแนก ตำแหน่ง สถานภาพของบรรณารักษ์ ขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน การประเมิน สมรรถภาพการปฏิบัติงาน การฝึกอบรม และพัฒนาบุคคลากร)
- ฉ. การบริหารงานอาคารสถานที่ (รวมเนื้อหาเรื่อง การวางแผน การออกแบบ การบริหาร พื้นที่และการจัดสภาพแวดล้อม การจัดครุภัณฑ์และเครื่องใช้ การประหยัดพลังงาน และการรักษาความปลอดภัย)
- ช. การประชาสัมพันธ์ (รวมเนื้อหาเรื่อง การวางแผนการประชาสัมพันธ์ การสร้าง ภาพลักษณ์ขององค์กร เครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานประชาสัมพันธ์)
- ซ. การควบคุมและการประเมินคุณภาพ (รวมเนื้อหาเรื่อง การประกันคุณภาพ (QA) การควบคุมคุณภาพ (QC) การตรวจสอบคุณภาพ (Qau) การประเมินคุณภาพ (Qas))
- ฌ. การจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM)
- ฎ. ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด (รวมเนื้อหาเรื่อง การดำเนินงานที่ทำให้เกิด การร่วมมือระหว่างห้องสมุด เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันหรือเพื่อ แบ่งเบาภาระหน้าที่ในการทำงาน เช่น การสร้างฐานข้อมูลในด้านต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบของ

สารสนเทศเต็มรูป การจัดหาวารสารร่วมกัน การทำบรรณนิวารสารและมีความร่วมมือในการพัฒนาเครือข่ายห้องสมุด ฯลฯ)

ฎ. การจัดทำรายงานประจำปี (รวมเนื้อหาเรื่อง การจัดทำสถิติ การเขียนรายงาน การจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน)

ฏ. มาตรฐานงานห้องสมุด

ฐ. ปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุด

ฑ. กฎหมายของห้องสมุด

4 งานเทคนิคของห้องสมุด แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่

4.1 การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ประกอบด้วยเนื้อหา 2 เรื่อง ได้แก่

4.1.1 แนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ (รวมเนื้อหาเรื่อง ความหมาย และความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ)

4.1.2 กระบวนการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 เรื่องย่อย

ก. การศึกษาผู้ใช้ (รวมเนื้อหาเรื่อง การศึกษาการใช้ หรือความต้องการของผู้ใช้ การแสวงหาสารสนเทศ พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ)

ข. นโยบายพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ

ค. การเลือกทรัพยากรสารสนเทศ

ง. การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ

จ. การคัดลอก / จำหน่ายทรัพยากรสารสนเทศ

ฉ. การประเมินทรัพยากรสารสนเทศ

4.2 การจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ประกอบด้วยเนื้อหา 3 เรื่อง ได้แก่

4.2.1 การวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 9 เรื่องย่อย

ก. แนวคิดของการวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ (รวมเนื้อหาเรื่องประวัติ ความหมาย และความสำคัญของการวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ)

ข. ระบบการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมดิวอี้

ค. ระบบการจัดหมู่หนังสือแบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน

ง. ระบบการจัดหมู่หนังสือของหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกัน

จ. ระบบการจัดหมู่หนังสือระบบอื่น ๆ

ฉ. การกำหนดเลขเรียกหนังสือ

ข. การเปลี่ยนระบบการจัดหมู่

ซ. การกำหนดหัวเรื่องทรัพยากรสารสนเทศ (รวมเนื้อหา การกำหนดหัวเรื่อง การสร้าง และการใช้ศัพท์สัมพันธ์)

4.2.2 การจัดทำเครื่องมือช่วยค้น แบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 เรื่องย่อย

ก. การทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 8 ประเด็น

ก.1 แนวคิดของการทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ (รวมเนื้อหา เรื่อง ประวัติ ความหมาย และความสำคัญของการทำรายการ)

ก.2 รูปแบบของการทำรายการ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ประเด็นย่อย

- รายการแบบรูปเล่ม
- รายการแบบบัตร
- รายการแบบฐานข้อมูล

ก.3 มาตรฐานการพรรณนารายการบรรณานุกรมแบบแองโกล-อเมริกัน (AACR) แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ประเด็นย่อย

- มาตรฐานการลงรายการหลัก
- มาตรฐานการลงรายการเพิ่ม

ก.4 มาตรฐานการพรรณนารายการบรรณานุกรมแบบแองโกล-อเมริกันฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 (AACR 2) แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ประเด็นย่อย

- มาตรฐานการลงรายการหลัก
- มาตรฐานการลงรายการเพิ่ม

ก.5 การบันทึกรายการด้วยคอมพิวเตอร์ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ประเด็นย่อย

- การบันทึกรายการด้วยมาตรฐาน MARC
- การบันทึกรายการด้วยมาตรฐาน METADATA

ก.6 การเรียงรายการ

ก.7 การจัดทำบัตรสำเร็จรูป

ก.8 สหบัตร

ข. การจัดทำบรรณานุกรม

ค. การจัดทำตราชนั้

ง. การจัดทำสาระสังเขป

จ. การจัดทำบรรณนิทัศน์

4.2.3 การอนุรักษ์ สงวนรักษา แบ่งเนื้อหาออกเป็น 1 เรื่องย่อย

ก. การซ่อมบำรุงทรัพยากรสารสนเทศ

5. งานบริการของห้องสมุด แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่

5.1 บริการของห้องสมุด ประกอบด้วยเนื้อหา 20 เรื่อง ได้แก่

5.1.1 บริการยืม-คืนทรัพยากรสารสนเทศ (รวมเนื้อหาเรื่อง การยืม-คืนภายในห้องสมุดและการยืม-คืนระหว่างห้องสมุด)

5.1.2 บริการการอ่าน

5.1.3 บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า

5.1.4 บริการถ่ายสำเนาเอกสาร

5.1.5 บริการวารสารและหนังสือพิมพ์

5.1.6 บริการจุลสารและกฤตภาค

5.1.7 บริการบรรณานุกรมและสาระสังเขป

5.1.8 บริการสื่อโสตทัศนวัสดุ

5.1.9 บริการสื่ออิเล็กทรอนิกส์

5.1.10 บริการข่าวสารทันสมัย (Current Awareness Service)

5.1.11 บริการสารสนเทศเฉพาะบุคคล (Selective Dissemination of Information-SDI)

5.1.12 บริการสารสนเทศเฉพาะกลุ่มบุคคล

5.1.13 บริการนำส่งเอกสาร (Document Delivery)

5.1.14 บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด

5.1.15 บริการคู่มือการใช้บริการ

5.1.16 บริการแปล

5.1.17 บริการฝึกอบรมงานด้านห้องสมุด

5.1.18 บริการห้องสมุดเคลื่อนที่

5.1.19 บรรณบำบัด (การบำบัดโรคด้วยหนังสือ)

5.1.20 บริการอื่น ๆ

5.2 กิจกรรมของห้องสมุด ประกอบด้วยเนื้อหา 10 เรื่อง ได้แก่

5.2.1 การจัดนิทรรศการ

- 5.2.2 การแสดงหุ่น
- 5.2.3 การเล่นนิทาน
- 5.2.4 การเล่าเรื่องหนังสือ
- 5.2.5 การฉายภาพยนตร์
- 5.2.6 สัปดาห์ห้องสมุด
- 5.2.7 การจัดอภิปราย/โต้วาที
- 5.2.8 การจัดกิจกรรมบนเวที
- 5.2.9 การจัดชมรม/ชุมนุมห้องสมุด
- 5.2.10 กิจกรรมอื่น ๆ

6 เทคโนโลยีสารสนเทศและการประยุกต์ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 กลุ่มย่อย ได้แก่

6.1 เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ประกอบด้วยเนื้อหา 4 เรื่อง ได้แก่

- 6.1.1 แนวคิดของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (รวมเนื้อหาเรื่อง ประวัติ ความหมาย และประเภทของคอมพิวเตอร์)
- 6.1.2 ระบบสารสนเทศ (รวมเนื้อหาเรื่อง การวิเคราะห์ระบบ การออกแบบระบบ การพัฒนา ระบบการบำรุงรักษาระบบ)
- 6.1.3 ระบบฐานข้อมูล (รวมเนื้อหาเรื่อง การออกแบบ การจัดเก็บ การประมวลผล การค้นคืน และการบำรุงรักษาฐานข้อมูล)
- 6.1.4 การจัดการทรัพยากรสารสนเทศ (Information Resource Management : IRM)

6.2 เทคโนโลยีโทรคมนาคมและระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ประกอบด้วยเนื้อหา 4 เรื่อง ได้แก่

- 6.2.1 แนวคิดของเทคโนโลยีโทรคมนาคมและระบบเครือข่าย (รวมเนื้อหาเรื่อง ความหมาย ประโยชน์ องค์ประกอบและประเภทของเทคโนโลยี โทรคมนาคมและระบบเครือข่าย)
- 6.2.2 ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (รวมเนื้อหาเรื่อง การเชื่อมโยงเครือข่าย อุปกรณ์ต่าง ๆ ในเครือข่ายและรูปแบบการเชื่อมต่อระบบ)
- 6.2.3 อินเทอร์เน็ต และเว็บไซต์
- 6.2.4 ความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีโทรคมนาคมและระบบเครือข่าย

6.3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการประยุกต์ในงานห้องสมุด ประกอบด้วยเนื้อหา 2 เรื่อง ได้แก่

6.3.1 ระบบสารสนเทศงานห้องสมุด แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 เรื่องย่อย

ก. ห้องสมุดอัตโนมัติ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ประเด็น

ก.1 แนวคิดของห้องสมุดอัตโนมัติ (รวมเนื้อหาเรื่อง ประวัติ

ความหมาย ลักษณะ และองค์ประกอบของห้องสมุดอัตโนมัติ)

ก.2 การพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (รวมเนื้อหาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมขึ้นใช้ การใช้โปรแกรมสำเร็จรูป)

ก.3 โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับห้องสมุดอัตโนมัติ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 10 ประเด็นย่อย

- CDS/ISIS
- WEBSIS
- URICA
- DYNIX
- INNOPAC
- HORIZON
- TINLIB
- MAGIC LIBRARY
- ALICE
- โปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติอื่น ๆ

เนื้อหาในประเด็น ก.3 โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับห้องสมุดอัตโนมัติ
ครอบคลุมประเด็นย่อย หลักการทำงานของโปรแกรม และปัญหาในการใช้โปรแกรม

หลักการทำงานของโปรแกรม ได้แก่

- ระบบงานจัดหาทรัพยากร (Acquisition Module)
- ระบบงานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ (Cataloguing Module)
- ระบบงานยืม-คืน (Circulation Module)
- ระบบงานควบคุมสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง (Serial Control Module)
- ระบบงานสืบค้นรายการออนไลน์ (Online Public Access Catalog : OPAC Module)
- ระบบงานสนับสนุนสำนักงาน (รวมเนื้อหาเรื่อง การจัดการ

เอกสารการจัดการข่าวสาร การทำรายงานและสถิติ)

ปัญหาในการใช้โปรแกรม

ข. ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ประเด็น

ข.1 แนวคิดของห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (รวมเนื้อหาเรื่อง ประวัติ ความหมาย ลักษณะ และองค์ประกอบของห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์)

ข.2 การพัฒนาห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (รวมเนื้อหาเรื่อง การสร้าง และจัดเก็บข้อมูล การเข้าถึงเนื้อหา)

ข.3 โปรแกรมสำหรับห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์

ค. ห้องสมุดดิจิทัล แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ประเด็น

ค.1 แนวคิดของห้องสมุดดิจิทัล (รวมเนื้อหาเรื่อง ประวัติ ความหมาย ลักษณะ และองค์ประกอบของห้องสมุดดิจิทัล)

ค.2 การพัฒนาห้องสมุดห้องสมุดดิจิทัล (รวมเนื้อหาเรื่อง การสร้างและการจัดเก็บข้อมูล การเข้าถึงเนื้อหา)

ค.3 โปรแกรมสำหรับห้องสมุดดิจิทัล

ง. ห้องสมุดเสมือน แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ประเด็น

ง.1 แนวคิดของห้องสมุดเสมือน (รวมเนื้อหาเรื่อง ประวัติ ความหมาย ลักษณะ และองค์ประกอบของห้องสมุดเสมือน)

ง.2 การพัฒนาห้องสมุดเสมือน (รวมเนื้อหาเรื่อง การสร้างและการจัดเก็บข้อมูล การเข้าถึงเนื้อหา)

ง.3 โปรแกรมสำหรับห้องสมุดเสมือน

6.3.2 เทคโนโลยีและการประยุกต์ในงานห้องสมุด แบ่งเนื้อหาออกเป็น 8 เรื่องย่อย

ก. การเรียนรู้แบบออนไลน์ (E-learning)

ข. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction-CAI)

ค. พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) และธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ (E-Business)

ง. การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Data Interchange : EDI)

จ. เทคโนโลยี RFID (Radio Frequency Identification)

- จ. ระบบบาร์โค้ดและเลขมาตรฐานสากลของหนังสือและวารสาร
- ข. การค้นหาความรู้ในฐานข้อมูล (Knowledge Discovery in Database : KDD) และการทำเหมืองข้อมูล (Data Mining)
- ค. โปรแกรมจัดการบรรณานุกรม
- ด. โปรแกรมจัดการวารสาร/เอกสารอิเล็กทรอนิกส์
- ญ. เทคโนโลยีอื่น ๆ

7 วรรณกรรม แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 กลุ่มย่อย ได้แก่

7.1 วรรณกรรมทั่วไป แบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 เรื่อง

- 7.1.1 แนวคิดของวรรณกรรม (รวมเนื้อหาเรื่อง ประวัติ ความหมาย และความสำคัญของวรรณกรรม)
- 7.1.2 ลักษณะ ประเภท และอิทธิพลของวรรณกรรม
- 7.1.3 ยุคสมัยวรรณกรรม และแหล่งวรรณกรรม
- 7.1.4 การวิจารณ์วรรณกรรม
- 7.1.5 รางวัลและวรรณกรรมที่ได้รับรางวัล
- 7.1.6 สมาคมและองค์การที่เกี่ยวกับวรรณกรรม

7.2 วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น แบ่งเนื้อหาออกเป็น 9 เรื่อง

- 7.2.1 แนวคิดของวรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น (รวมเนื้อหาเรื่อง ประวัติ ความหมาย และความสำคัญของวรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น)
- 7.2.2 การปลูกนิสัยรักการอ่านให้เด็ก
- 7.2.3 ความสนใจและความต้องการอ่านของเด็กระดับต่าง ๆ
- 7.2.4 วิธีจูงใจให้เด็กอ่านหนังสือ
- 7.2.5 วรรณกรรมและหนังสือประเภทต่าง ๆ สำหรับเด็ก
- 7.2.6 เกณฑ์การพิจารณาเลือกวรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น
- 7.2.7 การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก
- 7.2.8 การผลิตและตลาดหนังสือสำหรับเด็กและวัยรุ่น
- 7.2.9 นักเขียน นักแปล นักวาดภาพ วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น

7.3 วรรณกรรมสำหรับผู้ใหญ่ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 เรื่อง

- 7.3.1 แนวคิดของวรรณกรรมผู้ใหญ่ (รวมเนื้อหาเรื่อง ประวัติ ความหมาย และความสำคัญของวรรณกรรมผู้ใหญ่)

7.3.2 ลักษณะและประเภทของวรรณกรรมสำหรับผู้ใหญ่

7.3.3 วรรณกรรมที่ดีสำหรับผู้ใหญ่

7.3.4 การเขียนและการจัดทำวรรณกรรมสำหรับผู้ใหญ่

7.4 วรรณกรรมเฉพาะสาขาวิชา แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 เรื่อง

7.4.1 วรรณกรรมสาขาสังคมศาสตร์

7.4.2 วรรณกรรมสาขามนุษยศาสตร์

7.4.3 วรรณกรรมสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เนื้อหาแต่ละเรื่องในกลุ่มย่อย 7.4 วรรณกรรมเฉพาะสาขาวิชา ครอบคลุม
เรื่องย่อย ดังนี้

- ก. การจัดทำวรรณกรรมเฉพาะสาขาวิชา
- ข. การให้บริการวรรณกรรมเฉพาะสาขาวิชา
- ค. การใช้ / การนำวรรณกรรมเฉพาะสาขาวิชาไปใช้
- ง. การประเมินเนื้อหาทรัพยากรสารสนเทศ
- จ. การวิเคราะห์การอ้างอิงทรัพยากรสารสนเทศ

8 เรื่องอื่น ๆ

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดบางประการอันเกิดจาก ประเภทของบทความ การวิเคราะห์เนื้อหา
“วารสารห้องสมุด” ผู้รับผิดชอบบทความ และเกณฑ์ที่ใช้วิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

1. ประเภทของบทความ บทความที่นำมาเป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจำกัด
เฉพาะบทความภาษาไทยเท่านั้น ส่วนบทความที่เป็นภาษาอังกฤษ ไม่ได้นำมาเป็นประชากรในการวิจัย
จึงอาจทำให้การวิเคราะห์เนื้อหา “วารสารห้องสมุด” ยังไม่สมบูรณ์

2. การวิเคราะห์เนื้อหา “วารสารห้องสมุด” การวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาของบทความใน
“วารสารห้องสมุด” ดำเนินการโดยการอ่านบทความจนสามารถจับใจความสำคัญได้ และวิเคราะห์
ขอบเขตเนื้อหาตามเกณฑ์ที่ได้สร้างขึ้น บทความ 1 บทความ จะสรุปเป็น 1 ประเด็นเท่านั้นแต่พบว่า
บางบทความกล่าวถึงในหลายประเด็น จึงต้องใช้วิธีการหาข้อสรุปโดยประเด็นใดมีเนื้อหาและน้ำหนัก
มากกว่าจะนำประเด็นนั้นไปวิเคราะห์หลังตามเกณฑ์

3. เกณฑ์ที่ใช้วิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหา เกณฑ์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้
จัดทำขึ้นโดยประมวลความคิดจากผู้ที่เคยวิเคราะห์เนื้อหาวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และ

สารสนเทศศาสตร์ ระบบการจัดหมวดหมู่ หลักสูตรการศึกษา และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อให้ได้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ที่ครอบคลุมเนื้อหาวิชาในทุกประเด็น ซึ่งพบว่าเกณฑ์ในการวิเคราะห์ที่สร้างขึ้นมีรายละเอียดมาก ดังนั้นเมื่อวิเคราะห์เนื้อหา “วารสารห้องสมุด” จึงเป็นผลให้จำนวนบทความในประเด็นต่าง ๆ นั้น กระจายไปตามเกณฑ์ซึ่งส่งผลให้เนื้อหาในบางประเด็นมีจำนวนบทความน้อย หรือไม่ปรากฏบทความในประเด็นนั้น ๆ เลย

4. ผู้รับผิดชอบบทความ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับผิดชอบจะบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อและอาชีพ หรือตำแหน่งหน้าที่ที่ระบุอยู่ในบทความ แล้วจึงจัดลงตามกลุ่มอาชีพของผู้รับผิดชอบที่ได้กำหนดไว้ เมื่อทำการศึกษาพบว่า ผู้รับผิดชอบบางรายไม่ปรากฏรายละเอียดของอาชีพ จึงรวบรวมรายชื่อไปค้นหาในฐานข้อมูลบรรณานุกรม และข้อมูลบุคลากรของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อค้นหารายละเอียดเกี่ยวกับผู้รับผิดชอบคนนั้น ๆ เพิ่มเติมและสามารถระบุรายละเอียดทางด้านอาชีพได้บางส่วน ส่วนที่เหลือได้ทดลองนำชื่อไปค้นหาในเว็บไซต์ <http://www.google.com> พบรายละเอียดของผู้รับผิดชอบอีกส่วนหนึ่ง การระบุตำแหน่งอาชีพของผู้รับผิดชอบกลุ่มนี้ เลือกรหัสวิเคราะห์โดยใช้ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปจากช่วงเวลาที่ได้เขียนบทความไว้ นอกจากนี้ยังมีผู้รับผิดชอบอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่สามารถค้นหารายละเอียดได้ จึงนำไประบุไว้ในกลุ่มไม่ปรากฏอาชีพ